

Persoonlijke verhalen van de extra kwetsbare groepen

De nazi's maakten geen onderscheid in hun jacht op Joden. Ook kleine kinderen en ouderen werden slachtoffers. Zelfs baby's werden door de nazi's vermoord. Hieronder staan persoonlijke verhalen van deze extra kwetsbare leeftijdsgroepen Joden.

Diena Hilda Akker

Frida Sara Akker-Meijer en Diena Hilda. Foto gepubliceerd op Joods Monument op 9 maart 2015.

Diena Hilda Akker werd op 8 mei 1941 in Den Haag geboren. Haar ouders waren Frida Sara Akker-Meijer en David Josef Akker. Diena was te vroeg geboren en is met veel moeite in het ziekenhuis in een couveuse in leven gehouden. Het gezin werd in 1942 opgepakt. David moest gedwongen aan het werk en is in 1943 in Midden-Europa omgekomen. Frida en Diena werden op 5 november 1942 vergast in Auschwitz. Diena's leven, dat moeilijk begon, werd heel erg vroeg en brutaal beëindigd. Zij was nog maar anderhalf jaar oud.

Er liggen ter nagedachtenis aan het gezin Akker-Meijer drie struikelstenen aan de Prins Hendriklaan 9.

Mary, Heiman, Herman en Arthur van Kam

Het gezin van Kam woonde vanaf september 1933 aan de Beetslaan 45 in Rijswijk. In 1938 verhuisden ze naar de Carel Nakkenstraat 1. Het huwelijk tussen ouders Felix van Kam en Wilhelmina Koster werd in oktober 1939 ontbonden. Moeder Wilhelmina bleef aan de Carel Nakkenstraat 1 wonen. De kinderen Mary (bijnaam voor Marianne), Heiman en Herman gingen vlak voor de oorlog begon een paar maanden naar het Joods Weeshuis aan de Roodenburgerstraat 1 in Leiden. Alleen de jongste, Arthur, bleef bij zijn moeder wonen.

In 1941 gingen de oudste drie kinderen terug naar hun moeder in Rijswijk. In de zomer van 1942 gingen ze opnieuw naar het weeshuis in Leiden. Arthur ging toen ook met hen mee. Hun moeder is op 6 november 1942 gedeporteerd naar Auschwitz. Het weeshuis werd op 17 maart 1943 ontruimd. Alle vier de kinderen Van Kam zijn toen weggevoerd en op 26 maart 1943 vergast in Sobibor.

Mary was 12, Heiman was 9, Herman was 8 en Arthur was 5 jaar oud toen zij werden vermoord. Er zijn geen foto's van de familie Van Kam.

Betje Manassen-van Geldere

Betje Manassen-van Geldere werd geboren op 9 december 1875 in Rotterdam. In 1903 trouwde zij in Rotterdam met de slager Benjamin Manassen. Ze kregen drie kinderen: Sophia Jeanette, Jeanette en Salamon Mozes. Zij woonden op Waldeck Pyrmontlaan 10 in Rijswijk. Jeanette heeft de Holocaust niet overleefd, de andere twee kinderen wel. Ook de zoon van Jeanette overleefde de Holocaust. De man van Betje, Benjamin Manassen, was voor de oorlog in 1937 in Tiel overleden.

Betje Manassen-Van Geldere werd op 31 maart 1943 weggevoerd van haar woning op de Waldeck Pyrmontlaan 10 in Rijswijk. Zij werd overgebracht naar het kamp-ziekenhuis van Westerbork. Op 13 april 1943 werd zij gedeporteerd naar Sobibor, waar zij na aankomst direct werd vergast. Zij werd 67 jaar oud.

Debora Carola Messcher

Debora Carola Messcher. Gemeente Den Haag, toegangsnummer 0432-01, inventaris 4349, Concept Proces Verbaal 1901, 1942. Foto gepubliceerd op Joods Monument op 1 februari 2018.

Debora Carola Messcher werd geboren op 7 juli 1939 in Den Haag. Haar ouders waren Izaäk Messcher en Sara Swaan. Zij trouwden in 1936 en gingen in Rijswijk op de Sparrelaan 17 wonen. Op 19 november 1942 verscheen in het Algemeen Politieblad het volgende bericht: *“De Commissaris van Politie van de justitiële dienst A van Den Haag verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Izaäk Messcher en van zijn vrouw Sara Messcher-Swaan. Zij waren woonachtig in Rijswijk aan de Sparrelaan 17. Zij werden er van verdacht Artikel 256 van het Wetboek van Strafrecht (het te vondeling leggen, c.q. verlaten van een kind beneden de leeftijd van 7 jaar) te hebben overtreden.”*

Dit is een omschrijving die werd gebruikt voor Joden die onderdoken. Het gezin werd uiteindelijk opgepakt. Izaäk werd op 3 maart 1944 via kamp Westerbork getransporteerd naar concentratiekamp Auschwitz. Hij is daar vermoord op 31 juli 1944. Zijn vrouw en dochter werden op 6 maart 1944 in Auschwitz vermoord. Debora was toen 5 jaar oud.

Alida Emilie van Strien

Alida Emilie van Strien. Rijswijk, circa 1941-1942. Uitsnede uit foto in de collectie van het Joods Historisch Museum, F011398. Foto gepubliceerd op Joods Monument op 14 juni 2016.

Alida Emilie van Strien werd op 6 mei 1937 geboren. Haar ouders waren Abraham van Strien en Rosa Jetje van Strien-Cohen. Alida had ook een broertje, Simon van Strien. Het gezin woonde op de Beetslaan 81 in Rijswijk.

Alida heeft in haar korte leven viool leren spelen. Toen zij en haar familie werden weggevoerd, gaven haar ouders het muziekinstrument in bewaring bij hun burens.

Viool van Alida van Strien. De viool behoort nu tot de collectie van het Nationaal Holocaust Museum. Foto gepubliceerd op Joods Monument op 21 augustus 2019.

Alida Emilie van Strien werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz. Zij bereikte de leeftijd van 6 jaar. Ook haar ouders en broertje hebben de oorlog niet overleefd.

Een zoon uit het Rijswijkse gezin dat de viool in bewaring nam, schonk deze aan het Joods Historisch Museum. Alida's viool is nu opgenomen in de tentoonstelling van het Nationaal Holocaust Museum.

Echtpaar Vilbach

Salomon Vilbach werd geboren op 5 juni 1864. Frederika Vilbach-Aardewerk werd geboren op 28 augustus 1864. Zij gingen na het huwelijk van hun zoon Herman Vilbach met Anna Blom in Rijswijk bij hen inwonen. De familie woonde op het Jaagpad 57. Begin 1939 werd Suzanne geboren, dochter van Herman en Anna. De situatie voor Joden werd steeds dreigender. Daarom besloten Herman en Anna dat Suzanne ergens anders moest worden ondergebracht. Zij kwam terecht bij een gezin in Hilversum.

In het voorjaar van 1943 stond de bezetter voor de deur om het gezin mee te nemen. Anna en Herman wisten te ontsnappen via het dak, maar Salomon en Frederika lukte het niet om te ontsnappen. Zij werden weggevoerd en op 16 april 1943 in Sobibor vermoord. Zij waren toen 78 jaar oud.

Herman en Anna vonden allebei een onderduikadres. Anna werd alsnog opgepakt en in december 1944 in Auschwitz vermoord. Herman en Suzanne overleefden de oorlog. Er liggen ter nagedachtenis aan de familie Vilbach drie struikelstenen aan het Jaagpad 57.

Johnny van Voolen

Johnny van Voolen. Privécollectie. Foto gepubliceerd op Joods Monument op 7 augustus 2008.

Johnny van Voolen werd geboren op 9 november 1935 in Haarlem. Zijn ouders waren Maurits van Voolen en Malli van Voolen-Rosenfeld.

Het gezin werd in 1942 uit hun huis in Den Haag gezet. Malli van Voolen zat in een zanggroep. Een vrouw uit die zanggroep, Berta Gudema-Blok, bood haar een plek aan in haar huis en dat van haar gezin aan de Broekslootkade 39 in Rijswijk. Die vrouw was de moeder van Ida Vos, toen nog Gudema. Zij is later kinderboekenschrijfster geworden. Johnny was toen vijf jaar oud. Hij kwam op de kamer bij Ida en haar zus Esther slapen en beide gezinnen vonden het leuk en gezellig om met zoveel mensen te wonen.

Het gezin Van Voolen heeft het huis uiteindelijk in 1943 verlaten en zich gemeld bij de bezetter. Zij werden naar kamp Vught gebracht. Via kamp Vught kwamen ze op 3 juli 1943 in Westerbork. Het gezin werd geregistreerd als strafgeval en in barak 67 geplaatst. Johnny werd op 31 augustus 1943 gedeporteerd naar Auschwitz, waar hij op 3 september, de dag van aankomst, samen met zijn moeder gelijk werd vergast. Hij was toen 7 jaar oud.

Ook zijn vader Maurits kwam in de Holocaust om het leven. Het is onbekend wanneer hij precies is omgekomen, waarschijnlijk in 1943 of 1944 in Auschwitz.

Referenties

- 1) Joods Monument, Diena Hilda Akker,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/128456/diena-hilda-akker>.
- 2) Stichting Herdenking Jodenvervolging Leiden, Mary, Heiman, Herman en Arthur van Kam, <https://herdenkingleiden.nl/weeshuis/namenpagina-weeshuis/mary-hijmen-herman-en-arthur-van-kam/>.
- 3) Joods Monument, Het lot van Betje Manassen-van Geldere,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/687801/het-lot-van-betje-manassen-van-geldere>.
- 4) Ice Messcher, Joodse scouts, Scouting, <https://vrijheid.scouting.nl/scouting-in-de-oorlog/database/joodse-scouts/2827-joodse-scouts-ice-messcher/file>.
- 5) Algemeen Politieblad, nr. 46, 19 november 1942, 1300, bericht 2826. Joods Monument, Izaak Messcher en zijn familie,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/493160/izaak-messcher-and-his-family>.
- 6) Joods Monument, Alida Emilie van Strien,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/128609/alida-emilie-van-strien>.
- 7) Joods Monument, Viool van Alida van Strien,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/616613/viool-van-alida-van-strien>.
- 8) J. de Moei, *Joodse kinderen in het kamp Vught* (Vught 1999).
- 9) Historische Vereniging Rijswijk, Struikelstenen gelegd bij Jaagpad 57,
<https://historischeverenigingrijswijk.nl/nieuws.php?urlkey=struikelstenen-gelegd-bij-jaagpad-57--50>.
- 10) Joods Monument, Johnny van Voolen,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/149090/johnny-van-voolen>.
- 11) Joods Monument, Familie van Voolen-Rosenfeld,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/664356/familie-van-voolen-rosenfeld>.
- 12) Sonja Havermans, *Terug in Rijswijk: Hoe de oorlog voelde voor Ida Vos* (Rijswijk, 2005).
- 13) Joods Monument, Where and when Johnny was killed,
<https://www.joodsmonument.nl/nl/page/343790/where-and-when-johnny-was-killed>.
- 14) Joods Monument Rijswijk, Lijst met namen van joodse oorlogsslachtoffers,
<https://www.joodsmonumentrijswijk.nl/about>.